

„Idea“ a Pravda / Pravda a „Idea“

Patočka někdy (krátce po válce) užívá takových formulací o „Ideji“, že se to velmi blíží mému pojetí „pravdy“. Tak např. v Negativním platonismu (6647, str. 52) píše o Ideji jako o „základním prameni, z něhož teče náš život“; na této formulaci mi vadí pouze ta příliš zpředměťující metafora. Když bychom ji totiž vzali zcela doslovně, musili bychom objasnit, kde ten „život“ je původně shromážděn (např. zda v nějakém „moři“ nebo spíše v deštných oblacích, odkud „prší“, aby se pak nějak vsákl do půdy a pak prýštil v pramenech a pramíncích, apod.), jak vlastně teče a kudy, zda tu jsou nějaké malé nebo větší potůčky a říčky, atd. atp. A zejména by pak bylo nezbytné vyjasnit, je-li „Idea“ už tou velkou nádrží života, nebo zda to je pouze prostředek, jak se život z nějaké původní nádrže dostává do jednotlivých „životů“ živých bytostí a tak i do našeho života. No, a právě tento po mém soudu pochybný hermeneutický přístup nemohu akceptovat, ale pokouším se k dané, z textu citovatelné formulaci přistoupit tak, že se chci dostat k tomu, co Patočku (nebo jindy jiného autora) přivedlo k této metafoře, která má zřetelný narativní náběh, a co zůstalo a zůstává za jeho zmíněnou formulací to, oč jde na prvním místě a co si nesmíme nechat ujít, co nesmíme přeslechnout, nač nesmíme rezignovat – byť třeba jen s poukazem na to, že nikde jinde nenajdeme formulaci lepší a méně narativní a metaforickou. Tedy: neodmítnout třeba Patočkovu formulaci nebo ji prostě jen nepřejít jako nedůležitou, ale odhlédnout od některých jejích nedostatků a vad a pokusit se nahlédnout za ni, k tomu, oč se ta formulace pokoušela, ale co zůstává jako otázka a problém nadále i pro nás. A tomuto odlišnému přístupu k textům jiných filosofických autorů se musíme přiučit a naučit. A to pak znamená, že většina běžných historizujících a zejména přehledových prací o filosofech a jejich filosofích najednou ztrácí hodně na své ceně a stává se i v nejlepším případě jen jakousi pomocnou disciplínou, která se – aniž si to připouští a uvědomuje – vlastně zpronevěřuje tomu, oč „pravé“ filosofii ve skutečnosti jde (a má jít).

(Písek, 141114-3.)